

รูปแบบการพัฒนาเยาวชนมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน:
กรณีศึกษาชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
A MODEL FOR DEVELOPING YOUNG TOUR GUIDES TO PROMOTE CULTURAL
TOURISM: A CASE STUDY OF NONG PA KRANG MUNICIPALITY,
MUANG, CHIANG MAI

สุชนานฎ ลิตานุรักษ์^{1*}

Suchanart Sitanurak^{1*}

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถ.ช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300¹

Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Muang District, Chiang Mai Province 50300¹

*Corresponding author E-mail: suchanart_sit@cmru.ac.th

(Received: 11 Apr, 2022; Revised: 12 Dec, 2022; Accepted: 12 Dec, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่ง 2) สร้างหลักสูตรฝึกอบรม และ 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูในสถาบันการศึกษา และประชาชนในชุมชน จำนวน 50 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน และเยาวชนในชุมชน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามความต้องการรูปแบบกิจกรรม แบบทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ แบบสอบถามความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และแบบประเมินผลหลักสูตรการฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทของชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ประกอบด้วยภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ขาดการนำเสนอชุมชนให้เป็นที่รับรู้ ควรมี “มัคคุเทศก์” ในการนำเสนอองค์ความรู้ของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม ประกอบด้วยแผนการฝึกอบรม จำนวน 5 หัวข้อ ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หลักการมัคคุเทศก์ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การฝึกภาคสนาม และกิจกรรมบทบาทสมมติ 3) รูปแบบการพัฒนาเยาวชนมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน ประกอบด้วย 7 กระบวนการ ได้แก่ (1) การศึกษาความต้องการ บริบทชุมชน และศักยภาพของชุมชน (2) การสำรวจแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว (3) การทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ ความต้องการรูปแบบกิจกรรม และความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (4) การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม (5) การฝึกอบรมเยาวชนมัคคุเทศก์ชุมชน (6) การฝึกปฏิบัติและลงพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน และ (7) การจัดการแข่งขันบทบาทสมมติภาษาอังกฤษ เพื่อการเตรียมการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี สามารถให้ข้อมูลกับชาวไทยและชาวต่างชาติได้

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, เยาวมัคคุเทศก์, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to study the background of the community 2) to design a training curriculum for the purpose of developing young tour guides and finally 3) to design and present the model by applying qualitative and quantitative research methods. The data were collected from documents, interviews as well as through participants' observations, and tests were conducted before and after the training.

It was discovered that 1) there was a variety of cultural inheritance in the community, however, it has not yet received the recognition and publicity. Therefore, the recommendation is to further develop and train young tour guides with good knowledge and understanding of their communities. 2) a training curriculum was developed to enhance English communication in 5 topics; group relationship activities, principles for tourist guides, English for communication, field trip training, and role play scenarios conducted by experts in English, culture and tourism. The experiment in this model was conducted with 30 people over five days. The tools to evaluate the model comprised of an interview form regarding the challenges and needs for tour guides in the area; a survey pertaining to the needs for relevant activities; a test of English as well as a survey to determine the needs to develop the English abilities of the participants. After the training, it appeared that the participants' skills had significantly increased. 3) there are 7 processes of a model for developing young tourist guides; studying backgrounds and needs of the community, surveying local wisdom and tourist attractions, doing pre-test and post-test for English proficiency, setting a training curriculum, organizing the training course, practicing and visiting the cultural tourist attractions, and setting English role-play contest for excellent young tourist guides to work for the community.

KEYWORDS: A Model for Developing, Young Tour Guides, Cultural Tourism

บทนำ

ปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงและความร่ำรวยทางวัฒนธรรมประเทศหนึ่ง นอกจากนี้จะเป็นประเทศที่เก่าแก่ และมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ยังมีขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สืบทอดมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่อดีต ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นทุนทางวัฒนธรรม (Culture Capital) ที่ถูกนำมาเป็นทุนทางการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยววิถีไทย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กล่าวว่า ไทยจำเป็นต้องสร้างจุดขายโดยดึงดูดเชิงที่มีอยู่มาใช้ นั่นคือการเน้นย้ำว่าประเทศไทยเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์วิถีไทย (Thainess) มีความโดดเด่นในแง่ประวัติศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่บรรยากาศการเดินทางท่องเที่ยวที่สนุกสนาน และเบิกบานใจ รวมถึงการเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ ของชาวต่างชาติ ทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มเดินทางซ้ำ (Re-visit) และกลุ่มที่ไม่เคยรู้จักประเทศไทย (First Visit) (สุธัมมะ ธรรมศักดิ์, นพพร วงศ์วิวัฒน์ และนัฐพงษ์ จำปาเกิดทรัพย์, 2558) รวมถึงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ยังได้คาดการณ์ว่าแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของไทยในอีก 15 ปีข้างหน้าจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากข้อมูลในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 24.7 ล้านคน จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น 45 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 และเพิ่มเป็น 67 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2573 ซึ่งการคาดการณ์ดังกล่าวเป็นไปตามแนวโน้มที่ควรจะเป็น และภายใต้สมมติฐานว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวไทยอยู่ในภาวะปกติ ไม่มีเหตุการณ์หรือวิกฤตการณ์ใด ๆ ที่ส่งผลกระทบทั้งโดยตรงและทางอ้อม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการเตรียมความพร้อมรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะปลูกฝังให้เยาวชนให้ ความสนใจในวิถี และอัตลักษณ์ความเป็นไทยอีกด้วย ทั้งนี้ การท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมในชุมชน เป็นอีกแนวทางหนึ่งของการสร้างทรัพยากรทางวัฒนธรรมในชุมชนให้มีคุณค่า และมูลค่า อันเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

อย่างไรก็ตาม จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เนื่องจากเป็นเมืองที่มีภูมิทัศน์ที่งดงาม ศิลปกรรม วรรณคดีวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี มีเอกลักษณ์เฉพาะของชาวล้านนา มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีร้านอาหาร โรงแรม บูติก รีสอร์ท และโฮมสเตย์ที่มีชื่อเสียงเป็นจำนวนมาก จึงเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทำให้เชียงใหม่กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญระดับโลก โดยในปี พ.ศ. 2560 จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับรางวัล “World’s Best Cities” เมืองน่าท่องเที่ยว อันดับ 3 ของโลก จากการจัดอันดับของนิตยสาร Travel and Leisure และรางวัล “Asia Best Cities” อันดับหนึ่งของเอเชีย จากการจัดอันดับของนิตยสาร Travel and Leisure (จังหวัดเชียงใหม่, 2562) ซึ่งในปี พ.ศ. 2563 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 564,763 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) แต่จากการสำรวจเพื่อจัดอันดับของสถาบันการศึกษาระดับโลก Education First (EF) ประจำปี ค.ศ. 2021 พบว่าจากประเทศที่สำรวจทั้งหมด 112 ประเทศ ทักษะความสามารถทางด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ หรือ English Proficiency Index ของไทยอยู่ที่อันดับ 100 ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในท้ายตารางทั้งระดับอาเซียนและระดับโลก (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) จะเห็นได้ว่าการที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติต่างภาษาเข้ามาเป็นจำนวนมาก การใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษานานาชาติในการสื่อสารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งแต่กลับพบว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษได้

ชุมชนหนองป่าครั่ง เป็นชุมชนหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นเครือข่ายด้านการส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนา เป็นชุมชนที่มีข้อมูลอันทรงคุณค่า มีอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งจากเดิมพื้นที่ตำบลหนองป่าครั่ง

ไม่มีแหล่งท่องเที่ยว เทศบาลตำบลหนองป่าครั่งจึงได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การจัดงานประเพณีต่าง ๆ การจัดตั้งศูนย์นวดแผนไทย การจัดศูนย์โฮมทอเพื่อเป็นสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ของใช้ของที่ระลึกสำหรับผู้เดินทางมาท่องเที่ยว (สำนักปลัดเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง, 2561) และจากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ประกอบในการหาประเด็นการวิจัย พบว่า ชุมชนยังไม่มีผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ หากมีการพัฒนาคนในชุมชนให้สามารถนำเสนอข้อมูลอันทรงคุณค่าของชุมชน เพื่อถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ และสามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ จะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไปได้ ซึ่งการที่จะพัฒนาคนในชุมชนให้สามารถนำเสนอข้อมูลของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรมีหลักสูตรในการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่คนในชุมชน ซึ่งหัวใจของการฝึกอบรมจะต้องมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม (2) แนวทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรม หรือที่เรียกว่าหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และความจำเป็นของการฝึกอบรม และ (3) โครงการบริหารงานฝึกอบรมที่รัดกุมและละเอียดครบถ้วน (ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ 6 จังหวัดนครราชสีมา, ม.ป.ป.) ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของสยาม ชูติมา, สมเกียรติ อินทสิงห์, นิธิดา อติภักดิ์ และสุนีย์ เงินยวง (2565) ที่พบว่า หลังการทดลองใช้หลักสูตรนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยรวมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ร้อยละ 73.16 และทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ร้อยละ 63.03 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า หากมีการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำมาใช้ในการอบรมหรือพัฒนาทักษะของคนในชุมชน จะส่งผลให้คนในชุมชนมีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น และสามารถนำเสนอข้อมูลของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาบริบทชุมชน รวมถึงสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อนำมาพัฒนา “รูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมในชุมชน” โดยมุ่งประเด็นสำคัญในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในมิติด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อให้ได้รูปแบบการสร้างมรดกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่ง
2. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน
3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทของชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารชุมชน ครูในสถาบันการศึกษาในชุมชน และประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง จำนวน 7,244 คน (เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง จังหวัดเชียงใหม่, 2561)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารชุมชน ครูในสถาบันการศึกษาในชุมชน และประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดหัวข้อและประเด็นที่ต้องการศึกษา
2. สร้างแนวคำถามให้ได้ข้อมูลครอบคลุมตามประเด็นที่กำหนดไว้
3. จัดทำ “ร่าง” แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

4. ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5. ดำเนินการจัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศูนย์มัลติมีเดีย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เยาวชนในชุมชน ซึ่งเป็นนักเรียนและนักศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ และได้รับทุนการศึกษาจากชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง จำนวน 120 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนในชุมชน ซึ่งเป็นนักเรียนและนักศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ และได้รับทุนการศึกษาจากชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเยาวชนที่สมัครใจเข้าร่วมการพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์มัลติมีเดีย จำนวน 30 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 2 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบสอบถามความต้องการรูปแบบกิจกรรม
2. แบบทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ
3. แบบสอบถามความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
4. หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาศูนย์มัลติมีเดีย
5. แบบประเมินหลักสูตรการฝึกอบรม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อนำมากำหนดหัวข้อและประเด็นที่ต้องการศึกษา

2. สร้างแนวคำถามให้ได้ข้อมูลครอบคลุมตามประเด็นที่กำหนดไว้

3. จัดทำ “ร่าง” แบบสอบถามความต้องการรูปแบบกิจกรรม แบบทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ แบบสอบถามความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และแบบประเมินหลักสูตรการฝึกอบรม ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

4. ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามความต้องการรูปแบบกิจกรรม แบบทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ แบบสอบถามความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และแบบประเมินหลักสูตรการฝึกอบรม ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

6. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาบริบทชุมชน การสอบถามความต้องการรูปแบบกิจกรรม การทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ การสอบถามความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ มาดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t (t-test)

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบการพัฒนาศูนย์มัลติมีเดีย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารชุมชน ครูในสถาบันการศึกษาในชุมชน และประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารชุมชน ครูในสถาบันการศึกษาในชุมชน และประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง จำนวน 30 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึก

การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดหัวข้อและประเด็นที่ต้องการศึกษา

2. สร้างแนวคำถามให้ได้ข้อมูลครอบคลุมตามประเด็นที่กำหนดไว้

3. จัดทำ “ร่าง” แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

4. ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5. ดำเนินการจัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. บริบทของชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่ง

ชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง มีมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม อาทิ ศูนย์สมุนไพรเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง วัดบวรคกรน้อย ศูนย์นวดแผนไทย และศูนย์ OTOP เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ทั้งนี้จากการศึกษาประวัติศาสตร์และความเป็นมา พบว่า ชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่ง อยู่ห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ไปทางทิศตะวันออก ประมาณ 1 กิโลเมตร ซึ่งในอดีตพื้นที่ในบริเวณนี้ มีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นหนองน้ำที่มีขนาดกว้างใหญ่ โดยรอบบริเวณหนองน้ำมีต้นไม้ใหญ่ คือ ต้นฉำฉา หรือ ต้นจามจุรี ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่มาของการสร้างรายได้ให้กับชุมชน คือ การเลี้ยงกุ้ง โดยจะนำกุ้งมาปล่อยไว้บนต้นฉำฉา ซึ่งเป็นที่มาของชื่อตำบลหนองป่าครั่ง โดยประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง เป็นชาวไทยพื้นเมือง และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ อาทิ ชาวจีน ไทยยวนพื้นถิ่นสูง เป็นต้น ที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ด้วยการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองรวมถึงการเข้าร่วมประเพณีและเทศกาลของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิต จากการที่ชุมชนเทศบาล

ตำบลหนองป่าครั่งเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้เมืองที่มีสถานะกึ่งเมืองกึ่งชนบท จึงนำมาซึ่งอาชีพที่หลากหลายในชุมชน และจากความหลากหลายนี้ จึงทำให้ชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง เป็นพื้นที่ที่อุดมไปด้วยทุนทางวัฒนธรรม และเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในการเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างยาวนานและต่อเนื่องเป็น “สังคมแห่งภูมิปัญญา” จึงทำให้ชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง เป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ แต่ขาดซึ่งการนำเสนอชุมชนให้เป็นที่รับรู้ของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการสรุปผลสนทนากลุ่มของประชาชนในชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่งที่ว่า ชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ควรมี “มัคคุเทศก์” ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ที่มีความรู้และความเข้าใจในชุมชนตนเองเป็นอย่างดี และเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนอย่างยั่งยืน ควรจะต้องเริ่มต้นจากสถานศึกษาในโรงเรียน และเยาวชน ซึ่งเป็นต้นกล้าของชุมชน ให้มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนของตน และเยาวชนเหล่านี้จะเป็นยุวมัคคุเทศก์ในการนำเสนอและเผยแพร่เรื่องราวของชุมชน ตลอดจนของดีในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนได้รับรู้ อีกทั้งเผยแพร่องค์ความรู้ของชุมชนซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพชนได้สร้างสรรค์ สืบส่ง และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ให้เป็นที่รับรู้อย่างแพร่หลายแก่คนนอกพื้นที่ เพื่อให้เข้ามาเยี่ยมชมชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อันจะนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

2. หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนายุวมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนายุวมัคคุเทศก์ โดยได้ทำการศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อประกอบการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม ดังนี้

2.1 ความต้องการรูปแบบกิจกรรมการพัฒนายุวมัคคุเทศก์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความต้องการรูปแบบกิจกรรมการพัฒนายุวมัคคุเทศก์ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความต้องการรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาวุฒิคฤศร

รูปแบบกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
1. การเล่นเกม	28	93.3
2. การร้องเพลง	29	96.7
3. การศึกษานอกสถานที่	28	93.3
4. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน	24	80.0
5. การฝึกประสบการณ์ในพื้นที่จริง	28	93.3
6. การแสดงบทบาทสมมติ	27	90.0
7. การบรรยายโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา	26	86.7
8. การตอบคำถามชิงรางวัล	25	83.3
9. การแข่งขันการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม	24	80.0

จากตารางที่ 1 การสำรวจความต้องการรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาวุฒิคฤศร พบว่า เยาวชนมีความต้องการรูปแบบกิจกรรม ทั้งหมด 9 กิจกรรมตามลำดับ ได้แก่ การร้องเพลง คิดเป็นร้อยละ 96.7 การเล่นเกม การศึกษานอกสถานที่ และการฝึกประสบการณ์ในพื้นที่จริง ร้อยละ 93.3 เท่ากัน การแสดงบทบาทสมมติ ร้อยละ 90.0 การบรรยายโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา ร้อยละ 86.7 การตอบคำถามชิงรางวัล ร้อยละ 83.3 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน และการแข่งขันการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม ร้อยละ 80.0 เท่ากัน

2.2 การทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษของเยาวชนก่อนการฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษของเยาวชนก่อนการจัดทำหลักสูตรการพัฒนาวุฒิคฤศร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน โดยใช้แบบทดสอบ จำนวน 15 ข้อ เพื่อนำผลที่ได้ไปจัดทำหลักสูตร พบว่า เยาวชน สามารถตอบข้อทดสอบได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ โดยได้คะแนนเกินครึ่ง จำนวน 12 ข้อ และมีเพียง 3 ข้อ ที่มีคะแนนต่ำกว่าครึ่ง แสดงให้เห็นว่า เยาวชนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสนทนาพื้นฐาน รวมถึงสามารถแนะนำของดีในชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่งให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ในระดับสื่อสารระหว่างกันได้

2.3 ความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอบถามความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ความต้องการรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาวุฒิคฤศร

หัวข้อที่สนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน	ร้อยละ
การทักทายและแนะนำตัว	20	66.7
การสอบถามราคา / ต่อรองราคา	24	80.0
การบอกเวลา วันที่ / ตัวเลข	18	60.0
การแก้ปัญหาต่าง ๆ	28	93.3
การจองห้องพัก	23	76.7
การบอกทิศทาง	27	90.0
การสั่งอาหาร	26	86.7
การรับโทรศัพท์	17	56.7
การบรรยายสถานที่ท่องเที่ยว	30	100.0

จากตารางที่ 2 การสอบถามความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ พบว่า เยาวชนสนใจเรียนรู้ภาษาอังกฤษในหัวข้อ การบรรยายสถานที่ท่องเที่ยวสูงสุด ร้อยละ 100.0 รองลงมา ได้แก่ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ร้อยละ 93.3 การบอกทิศทาง ร้อยละ 90.0 การสั่งอาหาร ร้อยละ 86.7 การสอบถามราคา/ต่อรองราคา ร้อยละ 80.0 การจองห้องพัก ร้อยละ 76.7 การทักทายและแนะนำตัว ร้อยละ 66.7 การบอกเวลา วันที่ ตัวเลข ร้อยละ 60.0 และการรับโทรศัพท์ ร้อยละ 56.7 ตามลำดับ

2.4 การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศูนย์มัคคุเทศก์ และการทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาบริบทชุมชน ความต้องการรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาศูนย์มัคคุเทศก์ ความรู้ภาษาอังกฤษ และความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ มาดำเนินการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศูนย์มัคคุเทศก์ ซึ่งประกอบไปด้วยแผนการฝึกอบรม จำนวน 5 หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างกัน ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

หัวข้อที่ 2 หลักการมััคคุเทศก์และภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว ระยะเวลา 6 ชั่วโมง

หัวข้อที่ 3 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ระยะเวลา 6 ชั่วโมง

หัวข้อที่ 4 การฝึกภาคสนาม ระยะเวลา 6 ชั่วโมง

หัวข้อที่ 5 กิจกรรมบทบาทสมมติ ระยะเวลา 6 ชั่วโมง

จากนั้นนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มเยาวชน เป็นเวลา 5 วัน โดยแบ่งการฝึกอบรมออกเป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการฝึกอบรมแต่ละหัวข้อ และได้มีการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ หลังจากเข้ารับการฝึกอบรมแล้ว

2.5 การทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษของเยาวชนหลังการฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษของเยาวชนหลังการฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนการจัดทำหลักสูตรการพัฒนา ศูนย์มัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในชุมชน จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบทดสอบภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ที่เป็นบทสนทนาในเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำตนเอง การสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว การแนะนำสถานที่ ผลิตภัณฑ์ การเดินทาง อาหาร ของชุมชน เวลาการให้บริการ และราคา เป็นต้น พบว่า ความรู้ของเยาวชนที่ได้ทำการทดสอบหลังการฝึกอบรม สามารถตอบข้อทดสอบถูก โดยมีคะแนนเกินครึ่ง ทั้ง 15 ข้อ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนการฝึกอบรมที่สามารถตอบข้อทดสอบถูก โดยมีคะแนนเกินครึ่ง เพียง 12 ข้อ แสดงให้เห็นว่า เยาวชนมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้ารับการฝึกอบรม สามารถสื่อสาร พร้อมให้ข้อมูลชุมชนแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบความรู้ ก่อน - หลัง การฝึกอบรม สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความรู้ภาษาอังกฤษก่อน-หลังการฝึกอบรม

การเปรียบเทียบความรู้ภาษาอังกฤษ ก่อน - หลังการฝึกอบรม	การอบรม	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	S.D.	t	p-value
ความรู้ภาษาอังกฤษ	ก่อนอบรม	30	20.33	7.72	4.095	0.01*
	หลังอบรม	30	26.40	3.76		

* < 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า หลังจากได้รับการฝึกอบรม เยาวชนมีความรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.6 ประเมินผลหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศูนย์มัคคุเทศก์

ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม และผู้เชี่ยวชาญทาง เพื่อพัฒนายุวมัคคุเทศก์ ในด้านเนื้อหาสาระ วิทยากร และด้านภาษาอังกฤษ ด้านละจำนวน 2 คน และเยาวชน รูปแบบกิจกรรม สรุปได้ดังนี้
จำนวน 30 คน ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรการฝึกอบรม

ตารางที่ 4 การประเมินผลหลักสูตรการฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์

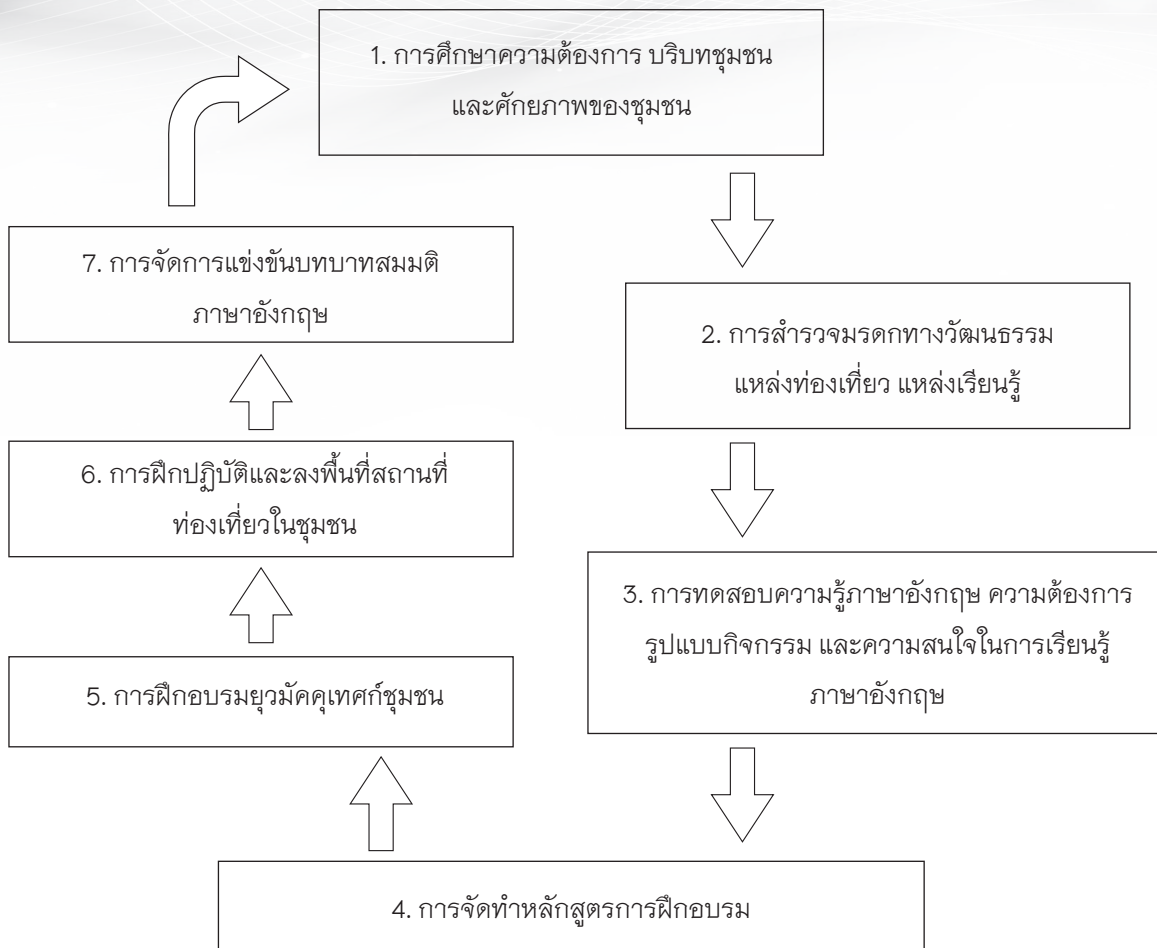
รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ			เยาวชน		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
หัวข้อที่ 1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างกัน						
- เนื้อหา	4.33	0.71	มาก	3.66	0.88	มาก
- วิทยากร	4.33	0.60	มาก	4.20	0.66	มาก
- รูปแบบกิจกรรม	3.80	0.66	มาก	3.80	0.84	มาก
หัวข้อที่ 2 หลักการมัคคุเทศก์ และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร						
- เนื้อหา	4.10	0.84	มาก	3.56	0.89	มาก
- วิทยากร	4.27	0.69	มาก	4.03	0.71	มาก
- รูปแบบกิจกรรม	4.26	0.63	มาก	3.96	0.76	มาก
หัวข้อที่ 3 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร						
- เนื้อหา	3.63	0.92	มาก	3.36	0.92	ปานกลาง
- วิทยากร	4.23	0.62	มาก	4.10	0.54	มาก
- รูปแบบกิจกรรม	3.93	0.78	มาก	4.26	0.73	มาก
หัวข้อที่ 4 การลงพื้นที่ : วัตถุประสงค์น้อย						
- เนื้อหา	3.63	0.99	มาก	3.63	0.99	มาก
- วิทยากร	3.96	0.80	มาก	4.23	0.67	มาก
- รูปแบบกิจกรรม	4.23	0.67	มาก	3.96	0.80	มาก
หัวข้อที่ 5 การลงพื้นที่ : ศูนย์นวัตกรรมไทย และศูนย์ OTOP						
- เนื้อหา	3.96	0.76	มาก	3.63	0.92	มาก
- วิทยากร	4.03	0.71	มาก	4.23	0.62	มาก
- รูปแบบกิจกรรม	3.50	0.89	ปานกลาง	3.93	0.78	มาก
หัวข้อที่ 6 กิจกรรมบทบาทสมมติ						
- เนื้อหา	3.66	0.88	มาก	4.26	0.69	มาก
- วิทยากร	4.20	0.66	มาก	4.26	0.63	มาก
- รูปแบบกิจกรรม	4.20	0.84	มาก	4.10	0.84	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและเยาวชนเห็นว่า เนื้อหา วิทยากร และรูปแบบกิจกรรมการอบรมในทุกหัวข้อส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. การสร้างรูปแบบการพัฒนายุวมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

3.1 รูปแบบการพัฒนายุวมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการพัฒนายุวมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนหนองป่าครั่ง ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาผู้มัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

3.2 การประเมินผลรูปแบบการพัฒนา ผู้มัคคุเทศก์ชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง

การประเมินผลรูปแบบการพัฒนาผู้มัคคุเทศก์ชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย ผู้บริหารชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ครูในสถานศึกษาในพื้นที่ และประชาชนชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง สรุปผลการสนทนากลุ่ม ดังนี้

รูปแบบการพัฒนาผู้มัคคุเทศก์นี้ มีจุดเด่นที่สำคัญ คือ ก่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชน คือ ผู้นำชุมชน ครู เจ้าของกิจการ เจ้าของวาสนาประชาชน และเยาวชนในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างผู้นำเสนอ (ผู้มัคคุเทศก์) ในการนำชุมชนออกสู่สังคมด้วยการบอกเล่าเรื่องราว

ของชุมชนผ่านนักท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าให้กับชุมชน ด้วยการขายผลิตภัณฑ์และบริการให้กับผู้มาเที่ยว และทำให้เกิดการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนประวัติความเป็นมา มรดกทางวัฒนธรรม ฯลฯ ให้กับเยาวชนเจ้าของชุมชนอันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง และจะนำไปสู่การอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างคุณค่าให้กับชุมชนต่อไป นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจ ด้วยทำให้ชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าและบริการ รวมถึงเยาวชนยังได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการเป็นผู้มัคคุเทศก์ และก่อให้เกิดอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ระหว่างเรียน อันจะนำไปสู่การสร้างอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองได้ต่อไปในอนาคต อีกทั้งก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนในการรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน และสมาชิกในชุมชนสามารถ

ทำงานในชุมชน ไม่ต้องเดินทางไปทำงานไกล และไม่ต้อง แยกจากครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความสุข อันจะนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง นอกจากนี้ได้เสนอให้มีการพัฒนาคู่มือ การฝึกอบรม ด้วยการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งผลิตสินค้าในชุมชน รวมถึงการนำผู้เข้าฝึกอบรม ลงพื้นที่พูดคุยกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นบุคลากร ผู้มีความรู้ของชุมชน ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างกัน อันจะเป็นการเชื่อมคนสองวัยเข้าด้วยกัน เพราะปัจจุบันความแตกต่างระหว่างวัยนำไปสู่ความห่างเหิน ด้วยมองว่าวัยที่แตกต่างกันจะทำให้พูดคุยกันไม่รู้เรื่อง รวมถึงการเพิ่มระยะเวลาในการอบรม โดยเฉพาะ การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพราะภาษาอังกฤษ จะเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้จากผู้ส่งสาร (ยุวมัคคุเทศก์) ไปยังผู้รับสาร (นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ)

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทของชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่ง

ชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง เป็นชุมชน ที่มีภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และเป็นชุมชน ที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดเชียงใหม่ แต่ยังขาดการนำเสนอชุมชนให้เป็นที่รับรู้ของนักท่องเที่ยว จึงควรมี “มัคคุเทศก์” ในการนำเสนอ มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งผู้นำเสนอควรเป็น คนในพื้นที่ที่มีความรู้และความเข้าใจในชุมชนของตนเอง เป็นอย่างดี และเพื่อให้เกิดการพัฒนาเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนอย่างยั่งยืน

2. หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนายุวมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีการศึกษาบริบทของชุมชน ความต้องการรูปแบบ กิจกรรมการพัฒนายุวมัคคุเทศก์ ความสนใจในการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ และมีการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ ทั้งก่อนและหลังการเข้ารับการอบรม ทำให้ได้หลักสูตร การอบรมที่ประกอบไปด้วยแผนการฝึกอบรม จำนวน 5 หัวข้อ ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หลักการมัคคุเทศก์ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การฝึกภาคสนามและ กิจกรรมบทบาทสมมติ สำหรับใช้ในการฝึกอบรม ยุวมัคคุเทศก์ อีกทั้งได้มีการประเมินหลักสูตรการ

ฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรม

3. รูปแบบการพัฒนายุวมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาตาม วัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2 มาสร้างรูปแบบการพัฒนา ยุวมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย 7 กระบวนการ ได้แก่ (1) การศึกษาความต้องการ บริบทชุมชน และศักยภาพ ของชุมชน (2) การสำรวจแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว (3) การทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ ความต้องการรูปแบบกิจกรรม และความสนใจในการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ (4) การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม (5) การฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์ชุมชน (6) การฝึกปฏิบัติ และลงพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน และ (7) การจัดการ แข่งขันบทบาทสมมติภาษาอังกฤษ เพื่อการเตรียม การเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของ ชุมชนให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดความ ภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง และจะนำไปสู่การอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างคุณค่าให้กับชุมชนต่อไป

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบทของชุมชนเทศบาลตำบล หนองป่าครั่ง พบว่า ชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยมีมรดกทางวัฒนธรรม ที่หลากหลาย แต่ยังขาดซึ่งการนำเสนอชุมชนให้เป็นที่รับรู้ของคนทั่วไปที่มาเยือนถึงพื้นที่ ฉะนั้นจึงควรมี “มัคคุเทศก์” ในชุมชนเพื่อเผยแพร่ความรู้ของชุมชน ที่เป็นองค์ความรู้ของบรรพชนให้เป็นที่แพร่หลาย แก่คนนอกพื้นที่ ดังที่พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 (2551, น. 2) ได้กำหนดความ หมายของคำว่า มัคคุเทศก์ ว่าหมายถึง ผู้ให้บริการ เป็นปกติธุระในการนำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยให้บริการเกี่ยวกับคำแนะนำและความรู้ด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่า มัคคุเทศก์มีความสำคัญ ในการแนะนำสิ่งที่ควรปฏิบัติ และไม่ควรปฏิบัติ ในการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงดูแล อำนวย

ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และผลิตเพลนระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งจากผลการวิจัยของ สุวิภา จำปาวัลย์ และธัญญา พรหมบุรมย์ (2558) ที่พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวน้อย เนื่องจากขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว และเข้าใจว่าเป็นหน้าที่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ชุมชนไม่เห็นความสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ดังนั้น การสร้างมัคคุเทศก์เพื่อนำเสนอชุมชนให้เป็นที่รับรู้ของนักท่องเที่ยว จึงควรให้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้แพร่หลาย และทำให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง อีกทั้งจากผลการวิจัยของ วิเชียร อินทรสมพันธ์, ศศิภัฏษณา เย็นเอง, ธนภัทร จันทรเจริญ, สิริกร โตสดี และทิตยา สิทธิโสภาสกุล (2562) ที่ได้มีการลงพื้นที่เพื่อสืบค้นข้อมูลเชิงลึกและนำมาเป็นประเด็นปัญหาการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ชุมชนต้องการประเด็นหนึ่งซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจของชุมชน คือ การสร้างการรับรู้คุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณีให้แก่เด็กและเยาวชน โดยต้องการให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด รับรู้คุณค่าและสืบสานภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้คงอยู่ตลอดไป ดังนั้น การปลูกฝังให้เยาวชนมีความสนใจในวิถีและอัตลักษณ์ของชุมชน รวมถึงส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน จะเป็นแนวทางหนึ่งของการสร้างทรัพยากรทางวัฒนธรรมในชุมชนให้มีคุณค่าและมูลค่า อีกทั้งจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ยั่งยืนต่อไป

2. การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเยาวชนมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง จากการประเมินกลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจในการเป็นเยาวชนมัคคุเทศก์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนพบว่า หลังจากได้รับการฝึกอบรมใน 5 หัวข้อ ได้แก่

(1) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (2) หลักการมัคคุเทศก์ (3) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (4) การฝึกภาคสนาม และ (5) กิจกรรมบทบาทสมมติ ทำให้ความรู้ภาษาอังกฤษของเยาวชนมัคคุเทศก์มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์สันต์ ดันหยง, จันทิมา แสงเลิศอุทัย และวิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย (2554) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 9 หัวข้อ ได้แก่ (1) ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวต่อท้องถิ่น (2) หลักการมัคคุเทศก์ (3) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (4) การต้อนรับนักท่องเที่ยวและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี (5) ศิลปะการพูดสำหรับมัคคุเทศก์ (6) แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น (7) วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น (8) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และ (9) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพบว่า คะแนนสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการฝึกอบรมนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 18.76 และหลังการฝึกอบรมนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 22.24 (จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน) และนักเรียนที่เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการจากนักเรียนที่ได้ลงมือทดลองปฏิบัติงานจริงมีความพึงพอใจในบุคลิกภาพ มารยาท และความสามารถในการพูดในระดับมากที่สุด รวมถึงงานวิจัยของพลอยระดา ภูมิ, วรวัฒน์ ทิพจ้อย และณัฐนันท์ สุวรรณวงค์ (2559) ที่พบว่า ผลการประเมินความรู้และทักษะหลังการเข้ารับการอบรม ส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การประเมินความรู้และทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในระดับมาก โดยมีผู้ผ่านเกณฑ์การประเมิน 23 คน ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 8 คน อีกทั้งงานวิจัยของพรเทพ เจริญชนทด และวิภาวดี ทวี (2564) ที่พบว่า เยาวชนมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และมัคคุเทศก์ ก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับคุณภาพปานกลาง และเมื่อทำการทดสอบหลังการเข้าร่วมโครงการ เยาวชนมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และมัคคุเทศก์เพิ่มขึ้น โดยอยู่ในระดับคุณภาพดี จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการจัดอบรมตามหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น จะทำให้มัคคุเทศก์ได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

เพิ่มมากขึ้นซึ่งจะส่งผลให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเป็นมัคคุเทศก์เพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่รู้จักได้มากยิ่งขึ้น สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวซ้ำได้

3. รูปแบบการพัฒนาชุมชมมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน ประกอบด้วย 7 กระบวนการ ได้แก่ (1) การศึกษาความต้องการ บริบทชุมชน และศักยภาพของชุมชน (2) การสำรวจมรดกทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ (3) การทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ ความต้องการรูปแบบกิจกรรมและความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (4) การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม (5) การฝึกอบรมชุมชมมัคคุเทศก์ (6) การฝึกปฏิบัติและลงพื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน และ (7) การจัดการแข่งขันบทบาทสมมุติภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2559) ที่พบว่า รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ได้แก่ (1) บริบทและศักยภาพชุมชนในท้องถิ่น (2) การพัฒนาชุมชมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น (3) การสำรวจ (4) การฝึกอบรม และ (5) การฝึกปฏิบัติ นำเที่ยว จะเห็นได้ว่ามีกระบวนการสำคัญในการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชมมัคคุเทศก์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาบริบทชุมชน การสำรวจ การฝึกอบรม และการฝึกปฏิบัติ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ จะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชมมัคคุเทศก์มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนได้ รวมทั้งยังได้รับการฝึกฝน เพื่อเตรียมการเป็นชุมชมมัคคุเทศก์ที่ดีต่อไป

อีกทั้ง การประเมินผลรูปแบบการพัฒนาชุมชมมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน ผู้เชี่ยวชาญได้มีความคิดเห็นว่า เนื้อหาสาระวิชาการ และรูปแบบกิจกรรม มีความเหมาะสมในระดับมาก และได้เสนอแนะเพิ่มเติมให้เพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้มีเวลาในการฝึกปฏิบัติ การในพื้นที่จริง และฝึกปฏิบัติด้วยการเป็นชุมชมมัคคุเทศก์ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้รับประสบการณ์แท้จริงของการเป็นชุมชมมัคคุเทศก์ และควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ / แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ให้มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องพอ หลากหลาย และครอบคลุมในทุกด้าน เพื่อให้สามารถอธิบาย และตอบคำถามของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ และกลับมาท่องเที่ยวในชุมชนอีกครั้ง รวมถึงบอกเล่าความประทับใจให้กับคนรอบข้างได้รับรู้ อันจะนำมาสู่การสร้างรายได้แก่ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำรูปแบบการพัฒนาชุมชมมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน ไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชมมัคคุเทศก์ในชุมชนอื่น ๆ ที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาชุมชมมัคคุเทศก์ผู้สูงวัย เพื่อให้ชุมชนมีมัคคุเทศก์ที่หลากหลายช่วงวัย และสามารถช่วยกันผลักดันให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). สรุปสถานการณ์พักรม จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน เดือนมกราคม – ธันวาคม 2564. สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/news/category/630>
- จังหวัดเชียงใหม่. (2562). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ. สืบค้นจาก <https://www.chiangmai.go.th/managing/public/D2/2D11Sep2019090618.pdf>
- จุฑาทิพย์ สุทธิเทพ. (2559). การพัฒนายุวมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นของเยาวชน ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). ทักษะภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่อันดับ 100 จาก 112 ประเทศ และต่ำที่สุดในอาเซียน. สืบค้นจาก <https://plus.thairath.co.th/topic/speak/100737>
- สำนักปลัดเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง. (2561). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561–2565. เชียงใหม่: เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง.
- พงษ์สันต์ ดันหยง, จันทิมา แสงเลิศอุทัย และวิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย. (2554). การพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 6(2), 68–90.
- พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551. (2551, 6 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 29ก, หน้า 2.
- พรเทพ เจริญขุนทด และวิภาวดี ทวี. (2564). ประสิทธิผลการจัดโครงการพัฒนาทักษะมัคคุเทศก์ภาษาจีน. วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 14(1), 43–64.
- พลอยระดา ภูมิ, วรวัฒน์ ทิพจ้อย และณัฐนันท์ สุวรรณวงค์. (2559). การเสริมสร้างศักยภาพมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนหนองหานกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 4(2), 249–260.
- วิเชียร อินทรสมพันธ์, ศศิกันญา เียนเอง, ธนภัทร จันทรเจริญ, สิริกร โตสติ, และทิตยา สิทธิโสภาสกุล. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น อำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 13(1), 155–166.
- ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ 6 จังหวัดนครราชสีมา. (ม.ป.ป.). กระบวนการจัดการความรู้ เรื่อง การสร้างหลักสูตรและการทำงานด้านการจัดอบรม. สืบค้นจาก https://cttc.cpd.go.th/cttc6/images/KM/62/pdf_9372788262_2019-08-30_135634.pdf
- สยาม ชูติมา, สมเกียรติ อินทสิงห์, นิธิดา อติภัทรนันท์ และสุนีย์ เงินยวง. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. วารสารบัณฑิตวิจัย, 13(1), 91–105.
- สุธัมมะ ธรรมศักดิ์, นพพร วงศ์วิวัฒน์, และนัฐพงศ์ จำปาเกิดทรัพย์. (2558). การท่องเที่ยวที่ทั่วถึงและยั่งยืน. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 52(1), 2–7.
- สุวิภา จำปาวัลย์ และธัญญา พรหมบุรณย์. (2558). แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 3(1), 5–16.